

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14.02.2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zmienił decyzję z 3.02.2022 r. w ten sposób, że odmówił B. K. stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 26.01.2021 r. Uzasadniając przedmiotową decyzję Zakład podał, że decyzją z 26.01.2021 r. organ rentowy stwierdził, że wnioskodawca podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako wspólnik jednoosobowej spółki z o.o.: 1.04.2012 r., od 1.02.2013 r. od 9.10.2013 r., od 10.12.2014 r. do 7.01.2015 r., od 1.07.2017 r. do 28.07.2017 r., od 1.08.2017 r. do 28.08.2017 r., od 1.09.2017 r. do 5.10.2017 r., 1.11.2017 r., od 1.08.2018 r. oraz określił miesięczne podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy od grudnia 2010 r. do stycznia 2021 r. Zakład podał, że wnioskodawca odwołał się od w/w decyzji, jednak odwołanie złożył po obowiązującym terminie. Sąd Okręgowy postanowieniem z 23.04.2021 r. VIII U 1069/21 odrzucił przedmiotowe odwołanie, a tym samym decyzja stała się prawomocna. Dalej ZUS wskazał, że ubezpieczony wnioskami z 23.06.2021 r. i z 15.07.2021 r. wystąpił o weryfikację ostatecznej decyzji ZUS poprzez jej unieważnienie. Zakład podał, że decyzją z 16.11.2021 r. odmówił ponownego ustalenia dla wnioskodawcy okresów podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako wspólnika jednoosobowej sp. z o.o. oraz miesięcznych podstaw wymiaru składek z tego tytułu. ZUS wskazał, że ubezpieczony odwołał się od tej decyzji i ponownie wystąpił o stwierdzenie nieważności decyzji z 26.01.2021 r. jako wydanej z rażącym naruszeniem prawa. Zakład podał, że wnioskodawca zarzucał decyzji z 26.01.2021 r. błędne zastosowanie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i przyjęcie, że wnioskodawca jest współnikiem jednoosobowej spółki z o.o. poprzez zastosowanie fikcji prawnej „udziałowca iluzorycznego” względem pozostałych współników spółek. Zakład argumentował, że zastosowana odmienna wykładnia prawa przez ZUS niż wnioskowana przez ubezpieczonego nie może być przesłanką uznania, że decyzja została wydana z rażącym naruszeniem prawa, szczególnie, że przyjęte przez organ rentowy stanowisko jest dominujące w judykaturze, wskazując na poparcie tego stanowiska wyrok SN z 7.04.2010 r., II UK 177/09, wyrok SA w Lublinie z 29.11.2016 r., III AUa 513/16, wyrok SN z 11.09.2013 r., II UK 36/13, wyrok SA w Katowicach z 15.11.2018 r., III AUa 916/18. Dalej ZUS przytoczył treść art. 156 par. 1 pkt 2 k.p.a. i art. 158 par. 1 k.p.a., konkludując, że w sprawie brak podstaw do uznania, że decyzja z 26.01.2021 r. została wydana z rażącym naruszeniem prawa, skoro została wydana prawidłowo, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zakład podkreślił, że z rażącym naruszenia prawa mamy do czynienia, gdy decyzja została wydana na podstawie przepisu, którego treść nie budzi najmniejszych wątpliwości, który nie wymaga interpretacji, a błędne rozstrzygnięcie jest oczywiste na pierwszy rzut oka, bez potrzeby przeprowadzania wykładni tego przepisu. Zakład wskazał, że decyzją z 3.02.2022 r. odmówił wszczęcia postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji z 26.01.2021 r., dodając, że powyższe rozstrzygnięcie jest błędne ponieważ brak podstaw do stwierdzenia nieważności decyzji nie jest podstawą do odmowy wszczęcia postępowania o stwierdzenie nieważności, ale podstawą do odmowy stwierdzenia nieważności decyzji.

(decyzja w aktach ZUS)

Odwołanie od powyższej decyzji złożył wnioskodawca, będąc reprezentowanym przez radcę prawnego, wnosząc o jej zmianę poprzez stwierdzenie nieważności decyzji z 14.02.2022 r. i poprzedzającej ją decyzji z 3.02.2022 r., ewentualnie zaś na wypadek nie uwzględnienia tego żądania – wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji w całości poprzez ustalenie, że wnioskodawca nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako wspólnik jednoosobowej spółki z o.o. w zakresie objętym decyzją z 26.01.2021 r., ewentualnie stwierdzenie nieistnienia zobowiązań powstałych na skutek wydania z rażącym naruszeniem prawa decyzji z 26.01.2021 r.

Zaskarżonej decyzji z 14.02.2022 r. odwołujący zarzucił naruszenie: art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 154 k.p.a., art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 156 §1 pkt 2 k.p.a., a także naruszenie przepisów prawa materialnego art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 13 ust. 4 w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 4 §1 pkt 3 k.s.h.

Ponadto odwołujący wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego od pozwanego według norm prawem przepisanych.

Dodatkowo wniósł o połączenie do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy VIII U 239/22 w przedmiocie odwołania od decyzji ZUS z 16.11.2021 r. wydanej na skutek rozpoznania wniosku z 26.06.2021 r. (tego samego na podstawie którego wydano zaskarżoną decyzję w n/n postępowaniu).

(odwołanie k. 3-10)

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy, reprezentowany przez radcę prawnego, wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych. ZUS podtrzymał dotychczasowe stanowisko, a odnosząc się do argumentacji strony skarżącej pozwany podniósł, że wnioski ubezpieczonego z 23.06.2021 r. i z 15.07.2021 r. należało potraktować jako wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji. Wobec powyższego decyzją z 3.02.2022 r. odmówiono wnioskodawcy wszczęcia postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji z 26.01.2021 r., a decyzją z 14.02.2022 r. zmieniono tę decyzję z 3.02.2022 r. zaskarżoną w n/n sprawie decyzją z 14.02.2022 r. w ten sposób, że odmówiono wnioskodawcy stwierdzenia nieważności decyzji z 26.01.2021 r. Jednocześnie Zakład podkreślił, że decyzja z 3.02.2022 r. nie była decyzją prawomocną, ale była decyzją ostateczną ponieważ w trybie administracyjnym nie przysługiwało od niej odwołania (zgodnie z definicją art. 16 par. 1 k.p.a.). Natomiast w zakresie przesłanki nieważności decyzji ze względu na jej wydanie z rażącym naruszeniem prawa pozwany powołał się na wyrok SN z 16.07.2020 r., I UK 20/19, zgodnie z którym decyzja administracyjna może zostać uznana za wydaną „z rażącym naruszeniem prawa”, o którym mowa w art. 156 § 1 pkt 2 KPA, tylko wówczas, gdy w odniesieniu do niej spełniają się kumulatywnie następujące przesłanki: 1) oczywistość naruszenia prawa polega na widocznej prima facie, tzn. rzucającej się w oczy, sprzeczności między treścią rozstrzygnięcia a przepisem prawa stanowiącym jego podstawę prawną; 2) przepis, który został naruszony, nie wymaga przy jego stosowaniu wykładni prawa; 3) skutki, które wywołuje decyzja, są nie do pogodzenia z wymaganiami praworządności, które należy chronić nawet kosztem obalenia tej decyzji - dodać trzeba, że przedmiotowa konstrukcja jest stosowana wyjątkowo przez sądy pracy i ubezpieczeń społecznych, ponieważ zasadniczo w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd powszechny nie jest uprawniony do orzekania o nieważności decyzji administracyjnej na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 KPA, ale rozpoznaje istotę sprawy. W konkluzji pozwany wniósł jak w petitum.

(odpowiedź na odwołanie k. 12-13)

Na rozprawie z 19.09.2022 r. –bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku w n/n sprawie - pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie. (e-prot. z 19.09.2022 r.: 00:00:21)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Decyzją z 26.01.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział stwierdził, że B. K. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, tj. ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w okresach od 1.04.2012 r. do 1.04.2012 r., od 1.02.2013 r. do 9.10.2013 r., od 10.12.2014 r. do 7.01.2015 r., od 1.07.2017 r. do 28.07.2017 r., od 1.08.2017 r. do 28.08.2017 r., od 1.09.2017 r. do 5.10.2017 r., od 1.11.2017 r. do 1.11.2017 r. i od 1.08.2018 r. Określono także miesięczne podstawy wymiaru składek za sporne okresy. Decyzja zawierała pouczenie o możliwości wniesienia odwołania w terminie jednego miesiąca od doręczenia decyzji.

(decyzja – akta ZUS k. 94)

Podstawą wydania w/w decyzji z 26.01.2021 r. było ustalenie przez ZUS w postępowaniu administracyjnym, że wnioskodawca we wskazanych okresach posiadał od 90 do 99% udziałów w spółkach z o.o., a mianowicie:

od 29.12.2010 r. do 31.05.2012 r. 99% udziałów w K (...) sp. z o.o., o łącznej wartości 4950 zł przy kapitale spółki 5000 zł

od 30.11.2011 r. do 21.07.2015 r. 100% udziałów w K (...) sp. z o.o., o łącznej wartości 5000 zł stanowiącym całościowy kapitał spółki

od 16.05.2012 r. 90% udziałów w (...) Sp. z o.o., posiadając 9 udziałów o łącznej wartości 4500 zł, przy kapitale spółki 5000 zł,

od 29.01.2015 r. 99% udziałów w (...) Sp. z o.o., o łącznej wartości 4950 zł przy kapitale spółki 5000 zł

od 20.02.2015 r. 99% udziałów w (...) Sp. z o.o. o łącznej wartości 4950 zł przy kapitale spółki 5000 zł

od 12.01.2017 r. 99% udziałów w (...) Sp. z o.o., o łącznej wartości 4950 zł przy kapitale spółki 5000 zł

od 27.01.2017 r. 99% udziałów w 3D Sp. z o.o. o łącznej wartości 4950 zł przy kapitale spółki 5000 zł

od 2.10.2020 r. (...) Sp. z o.o. 91 udziałów o łącznej wartości 4550 zł przy kapitale spółki wynoszącym 5000 zł.

Zakład z powyższego wywiódł, że wnioskodawca w tych okresach był jedynym lub niemal jedynym współnikiem każdej z tych spółek, natomiast pozostali współnicy byli jedynie współnikami iluzorycznymi. Z okresów podlegania wyłączono okresy, w których wnioskodawca podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na umowę o pracę i osiągał w tym czasie co najmniej minimalne wynagrodzenie (za wyjątkiem przebywania na urloпах bezpłatnych).

Zakład ustalił też, że wnioskodawca z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej zgłosił się do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego od 15.11.2001 r. do 31.12.2004 r., od 1.03.2011 r. do 16.08.2012 r., do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych od 1.01.2005 r. do 28.02.2011 r., a ponadto zgłosił się do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu bycia (...) spółki (...).

Wnioskodawca przed wydaniem w/w decyzji z 26.01.2021 r. miał możliwość brania czynnego udziału w postępowaniu wyjaśniającym przed organem rentowym, był wzywany przez ZUS do składania wyjaśnień i dokumentów dotyczących pozostałych współników, podziału zysków, udziałów itp. Odwołujący skorzystał jednak tylko po zakończeniu postępowania przed Zakładem z prawa wglądu w akta sprawy w dniu 26.01.2021 r., ale nawet wówczas nie skorzystał z prawa wypowiedzenia się w sprawie przed wydaniem decyzji z dnia 26.01.2021 r. kończącej postępowanie, co do zebranych dowodów i materiałów oraz nie zgłaszał żadnych żądań. Nie złożył wówczas żadnych wyjaśnień dotyczących podziału udziałów w spółkach objętych postępowaniem wyjaśniającym, chociaż z umowy z dnia 25.01.2021 r. wynika że zbył 9 udziałów spółki (...) Sp. z o.o. na rzecz B. P., który zgodnie z danymi ZUS nie posiadał tytułu do ubezpieczeń, przez większość czasu był osobą bezrobotną. Na dzień 26.03.2021 r. w KRS nie odnotowano zbycia udziałów przez wnioskodawcę w (...) Sp. z o.o.

(okoliczności niesporne, a nadto zawiadomienie o wszczęciu postępowania kontrolnego k. 28 akt ZUS, zawiadomienie o zakończeniu kontroli k. 76 akt ZUS, wniosek o przeglądanie akt kontroli k. 82 akt ZUS, umowa sprzedaży k. 106 akt ZUS, wydruki KRS w aktach ZUS)

Odpis decyzji z 26.01.2021 r. został doręczony wnioskodawcy w dniu 16.02.2021 r. (wtorek) /odbiór osobisty/. (potwierdzenie odbioru – k. 84 akt ZUS)

Wnioskodawca reprezentowany przez pełnomocnika w odwołaniu od powyższej decyzji z 26.01.2021 r. nadanym w dniu 18.03.2021 r. wniósł o zmianę decyzji i zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. (okoliczność niesporna, a nadto znana sądowi z urzędu – dane z systemu Sędzia 2, a także wypis uzasadnienia postanowienia w sprawie VIII U 1069/21 k. 21-23)

W odpowiedzi na odwołanie od decyzji z 26.01.2021 r. organ rentowy wniósł o jego odrzucenie w związku z jego wniesieniem po ustawowym terminie, ewentualnie o jego oddalenie i zawieszenie postępowania do czasu rozstrzygnięcia sprawy z odwołania od decyzji z dnia 30.06.2010 r. (okoliczność niesporna, a nadto znana sądowi z urzędu – dane z systemu Sędzia 2, a także wypis uzasadnienia postanowienia w sprawie VIII U 1069/21 k. 21-23)

Prawomocnym postanowieniem z 23.04.2021 r. w sprawie prowadzonej za sygn. akt VIII U 1069/21, Sąd Okręgowy w Łodzi, na skutek odwołania wnioskodawcy od decyzji z 26.01.2021 r., na podstawie art. 477⁹ § 3 k.p.c., odrzucił odwołanie z powodu uchybienia miesięcznego ustawowego terminu do jego wniesienia. (okoliczność niesporna, a nadto znana Sądowi z urzędu – dane z sytemu Sędzia 2, a także wypis uzasadnienia postanowienia z 23.04.2021 r. w sprawie VIII U 1069/21 k. 21-23)

Pismami z dnia 23.06.2021 r i 15.07.2021 r. B. K. wystąpił do ZUS z wnioskiem o weryfikację ostatecznej decyzji ZUS z dnia 26.01.2021 r. poprzez jej unieważnienie. Do wniosków o stwierdzenie nieważności wskazanej decyzji ubezpieczony nie załączył żadnych nowych dokumentów. (wnioski w aktach ZUS)

Decyzją z 16.11.2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił ponownego ustalenia okresów podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz miesięcznych podstaw wymiaru składek. (decyzja – akta ZUS)

W dniu 21.12.2021 r. wnioskodawca złożył odwołanie od w/w decyzji, wnosząc o zobowiązanie ZUS do wydania decyzji w przedmiocie rozstrzygnięcia wniosku o unieważnienie decyzji z 26.01.2021 r., ewentualnie o orzeczenie co do istoty sprawy poprzez ustalenie, że wnioskodawca nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako wspólnik jednoosobowej spółki z o.o. w zakresie określonym w decyzji z 26.01.2021 r., ewentualnie o zmianę decyzji poprzez stwierdzenie nieistnienia zobowiązań powstałych na skutek wydania z rażącym naruszeniem prawa decyzji z dnia 26.01.2021 roku oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. (odwołanie k. 3 załączonych akt VIII U 239/22)

W odpowiedzi na przedmiotowe odwołanie od decyzji z 16.11.2021 r. organ rentowy wniósł o jego oddalenie, ewentualnie zaś w przypadku jego cofnięcia – o umorzenie postępowania, wskazując, iż organ rentowy potraktował zgłoszone wnioski jako wnioski o ponowne ustalenie praw i obowiązków określonych decyzją z 26.01.2021 r. Jednocześnie po zapoznaniu się z argumentacją podniesioną w odwołaniu uznano, że wnioski należało potraktować jako wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji, wobec czego decyzją z dnia 3.02.2022 r. odmówiono wszczęcia postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 26.01.2021 r., a decyzją z dnia 14.02.2022 r zmieniono tą decyzję w ten sposób, że odmówiono stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 26.01.2021 r. (odpowiedź na odwołanie – k. 31 akt VIII U 239/22)

Decyzją z 3.02.2022 r. ZUS I Oddział w Ł. odmówił B. K. wszczęcia postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 26.01.2021 r, a następnie zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 14.02.2022 r. ZUS I Oddział w Ł. zmienił powyższą decyzję w ten sposób, że odmówił stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 26.01.2021 r. (decyzje w aktach ZUS)

Postępowanie w sprawie odwołania od decyzji z 21.11.2021 r. było prowadzone przed tut. Sądem Okręgowym za sygn. VIII U 239/22. W sprawie tej zapadło prawomocne postanowienie z dnia 10.06.2022 r., którym Sąd Okręgowy w Łodzi umorzył to postępowanie z uwagi na zgodnie z art. 477 ze zn. 13 kpc w zw. z z art. 355 kpc uznając, że wydanie wyroku stało się zbędne ponieważ w inny sposób został już osiągnięty cel tego postępowania, a więc doszło do rozstrzygnięcia o prawach lub obowiązkach stron. Uzasadniając swoje rozstrzygnięcie Sąd wskazał, że w rozpoznawanej sprawie organ rentowy w toku postępowania wydał decyzję z 14.02.2022 r., w której został rozstrzygnięty wniosek ubezpieczonego kierowany pierwotnie do organu rentowego oraz żądanie podstawowe wynikające z odwołania, a wnioskodawca odwołał się od tej decyzji. Wobec powyższego Sąd stwierdził, że wydanie wyroku stało się zbędne akcentując, że brak było również podstaw do rozstrzygnięcia o żądaniach ewentualnych, skoro zostało rozstrzygnięte decyzją z 14.02.2022 r. żądanie podstawowe sformułowane w odwołaniu. (okoliczności niesporne, a nadto postanowienie wraz z uzasadnieniem w aktach VIII U 239/22 k. 60, 66-67)

Powyższy stan faktyczny został odtworzony w całości na podstawie powołanych dokumentów, których wartości dowodowej nie kwestionowała żadna ze stron, a i Sąd nie znalazł z urzędu powodów by to czynić.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie podlega oddaleniu.

Porządkując stan rzeczy na wstępie należy przypomnieć, że niniejsza sprawa została zainicjowana odwołaniem od decyzji z 14.02.2022 r., którą zmieniono decyzję z 3.02.2022 r. o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji z 26.01.2021 r., w ten sposób, że w wyniku rozpoznania wniosków ubezpieczonego z 23.06.2021 r. i 15.07.2021 r. o dokonanie przez ZUS weryfikacji decyzji z 26.01.2021 r. poprzez jej unieważnienie, odmówiono stwierdzenia nieważności decyzji z 26.01.2021 r. Wskazać należy, że decyzja z 3.02.2022 r. nie była decyzją prawomocną, ale była zgodnie z definicją art. 16 par. 1 k.p.a. decyzją ostateczną, albowiem nie przysługiwało od niej odwołanie w trybie administracyjnym.

Sąd Okręgowy zważył też, że wyjaśnienia wymaga w pierwszej kolejności wątek związany z aspektem proceduralnym. Wskazać należy, że Sąd ubezpieczeń społecznych może odnosić się tylko do konkretnej decyzji organu rentowego. W rozpoznawanej sprawie jest nią decyzja z dnia 14.02.2022 r. o odmowie stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 26.01.2021 r. Oznacza to, że przedmiotem procedowania może być tylko to, czy decyzja z 26.01.2021 r. została wydana w „warunkach nieważności”, a nie to, czy rozstrzygnięcie w niej zawarte jest trafne, czy też nie, czego skarżący jak się wydaje nie dostrzega.

Powyzsze stwierdzenie wyjaśnia zatem wystarczająco to, że nie mógł odnieść zamierzonego skutku podniesiony w odwołaniu zarzut naruszenia art. 6 ust. 5, art. 13 ust. 4 w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej w zw. z art. 4 § 1 pkt 3 k.s.h. w sposób opisany w odwołaniu strony powodowej. Postępowanie w przedmiocie nieważności decyzji dotyczy bowiem kwestii proceduralnych, a perspektywa materialnoprawna ma znaczenie tylko w takim znaczeniu, w jakim uzasadnia, że decyzja została wydana z rażącym naruszeniem prawa (art. 156 § 1 pkt 2 KPA).

Przechodząc do oceny dalszych zarzutów podniesionych w odwołaniu należy wskazać, że zgodnie z art. 83a ust. 1 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm.) prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie.

W ust. 2 tego przepisu postanowiono, że decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego.

Zgodnie z ust. 4 cytowanego artykułu, przepisów ust. 1-3 nie stosuje się w postępowaniu o ustalenie uprawnień do emerytur i rent i ich wysokości.

Z regulacji art. 83a ust. 2 ustawy systemowej wynika, że organ rentowy ma prawo uchylić, zmienić lub unieważnić wydaną przez siebie ostateczną decyzję, której strona nie zaskarżyła do sądu ubezpieczeń społecznych. W takim przypadku, jakkolwiek organ rentowy jest władny unieważnić z urzędu decyzję na podstawie przepisów procedury administracyjnej, to decyduje o indywidualnym prawie podmiotu o jakim mowa w art. 83 ust. 1 ustawy systemowej, a uprawionemu będzie przysługiwał tryb odwoławczy uregulowany w art. 83 ustawy systemowej. W takim przypadku sąd powszechny będzie rozstrzygał o roszczeniu materialnoprawnym, które było przedmiotem decyzji Zakładu, nie zaś o prawidłowości stosowania procedury administracyjnej (tak Sąd Najwyższy w uchwale z 23 marca 2011 r., I UZP 3/10). Sąd ubezpieczeń społecznych ocenia bowiem zasadność roszczeń osoby odwołującej się, a nie formalną legalność postępowania przed organem rentowym.

W powołanej uchwale Sądu Najwyższego z 23 marca 2011 r. I UZP 3/10, wskazano, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd powszechny nie jest uprawniony do orzekania w przedmiocie nieważności decyzji administracyjnej, ale - przy uwzględnieniu przesłanek określonych w odpowiednich przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego - rozpoznaje istotę sprawy, którą stanowi istnienie (nieistnienie) wynikającego

z przepisów prawa materialnego określonego prawa lub zobowiązania stwierdzonego wadliwą decyzją organu rentowego. Powołując się na uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2013 r., II UK 164/12, trzeba też wskazać, że o ile prawo lub obowiązek stwierdzone było decyzją organu rentowego, to kwestia jej unieważnienia odnosi się przede wszystkim do prawa lub obowiązku poprzednio stwierdzonego. (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 października 2021 r., III AUa 2035/20, Legalis nr 2709503).

Dodatkowo wskazać należy, że przepis art. 83a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie określa granic czasowych wydania decyzji w przedmiocie ponownego ustalenia prawa lub zobowiązania stwierdzonego decyzją organu rentowego, co oznacza, że może być ona wydana w każdym czasie, jeżeli zostaną spełnione przesłanki wskazane w tym przepisie. Ponowne ustalenie prawa lub zobowiązania stwierdzonego ostateczną decyzją ZUS jest instytucją odrębną od wznowienia postępowania administracyjnego, wprowadzoną zamiast wznowienia postępowania administracyjnego. Jej regulacja w art. 83a ust. 1 ustawy jest wyczerpująca i odrębna, co wyłącza stosowanie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego dotyczących wznowienia postępowania. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 27.04.2021 r., (...) 122/21, Legalis nr 2629732).

Wyjaśnić także należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ostateczna decyzja organu rentowego staje się prawomocna, po pierwsze, z upływem terminu do jej zaskarżenia do sądu ubezpieczeń społecznych (decyzja niezaskarżona), po drugie, wtedy, kiedy sąd ubezpieczeń społecznych prawomocnym wyrokiem oddali odwołanie. W obu tych sytuacjach ustawodawca przewidział odrębny tryb postępowania w art. 83a ustawy systemowej. W przypadku decyzji niezaskarżonej do sądu organ rentowy ma uprawnienie do samodzielnego ponownego ustalenia prawa lub zobowiązania (ust. 1). Innymi słowy uregulowana w art. 83a ust. 1 ustawy systemowej instytucja wznowienia postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oznacza nadzwyczajną kontynuację postępowania w tej samej sprawie, w której organ rentowy ma możliwość zniwelowania własnego uchybienia powstałego przy stwierdzeniu prawa lub zobowiązania.

Artykuł 83a ust. 1 ustawy systemowej, zawiera regulację dotyczącą ponownego ustalenia prawa lub zobowiązania, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawnione okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo lub zobowiązanie, przy czym nie jest wymagane ujawnienie nowych okoliczności, lecz takich okoliczności, które istniały przed wydaniem decyzji, a nie zostały przez organ rentowy uwzględnione. Pojęcie nowości odnosi się bowiem do dowodów, które mogą powstać także po wydaniu decyzji, jednak muszą dotyczyć okoliczności istniejących przed jej wydaniem. W konsekwencji artykuł ten zezwala na ponowną ocenę prawa lub zobowiązania po uprawomocnieniu się dotyczącej go decyzji w przypadku przedłożenia nowych dowodów lub ujawnienia okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie, a prawo lub zobowiązanie ulegają ponownemu ustaleniu.

Decyzje ostateczne organu rentowego, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego (83a ust. 2 ustawy systemowej). Z regulacji tej wynika więc, że organ rentowy ma prawo uchylić, zmienić lub unieważnić wydaną przez siebie ostateczną decyzję, której strona nie zaskarżyła do sądu ubezpieczeń społecznych - z wyjątkiem decyzji wydanych w postępowaniu o ustalenie uprawnień do emerytur i rent oraz ich wysokości (83a ust. 4 ustawy systemowej - w trybie przewidzianym w Kodeksie postępowania administracyjnego dla decyzji administracyjnych).

Przepis 83a ust. 2 ustawy systemowej, pozwala na weryfikację w postępowaniu administracyjnym ostatecznych decyzji administracyjnych wyłącznie z urzędu i to pod warunkiem, że od takiej decyzji nie zostało uprzednio wniesione odwołanie do właściwego sądu powszechnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., I UK 109/09).

Natomiast przepisy o postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie przewidują możliwości orzekania o nieważności decyzji administracyjnej przez sąd powszechny (stwierdzania tej nieważności), a sąd ubezpieczeń społecznych orzeka o istocie przedmiotu odwołania, jaką jest istnienie (nieistnienie) określonego prawa lub zobowiązania. (zob. postanowienie SN z 17.01.2019 r., II UK 563/17, Legalis nr 1865203).

Kolejnym zagadnieniem wymagającym wyjaśnienia jest problem zakresu i przedmiotu rozpoznania sprawy z odwołania od decyzji organu rentowego odmawiającej stwierdzenia nieważności decyzji tego organu.

W ugruntowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601), a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu (por. postanowienie z dnia 11 kwietnia 2006 r., II UZ 1/06, niepublikowane).

W związku z tym należy zważyć, że treścią zaskarżonej odwołaniem decyzji z 14.02.2022 r. organu rentowego była odmowa stwierdzenia nieważności decyzji tego organu z dnia 26.01.2021 r. uzasadnieniem tej odmowy było przekonanie organu rentowego, że obowiązujące przepisy prawa nie dają kompetencji organowi rentowemu do stwierdzenia nieważności decyzji na podstawie art. 156 § 1 KPA. Jak wskazano wyżej, postanowienie organu rentowego odmawiające wszczęcia postępowania administracyjnego w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji tego organu jest w istocie decyzją w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji.

W powołanej wyżej uchwale z dnia 23 marca 2011 r., I UZP 3/10, oraz w postanowieniu z dnia 15 września 2011 r., II UZP 8/11, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że jeżeli prawo lub obowiązek stwierdzone było decyzją, to kwestia jej unieważnienia odnosi się przede wszystkim do prawa lub obowiązku poprzednio stwierdzonego, a więc przedmiotu, o którym mowa tak w art. 83 ust. 1 ustawy systemowej, jak i w art. 476 § 2 KPC. Z tego punktu widzenia zasada wyjaśnienia przez sąd ubezpieczeń społecznych istoty sprawy dotyczącej prawa, zobowiązania albo roszczenia strony, znajduje właściwe zwieńczenie w kompetencji tego sądu do rozstrzygnięcia o zasadności odwołania w formach określonych w art. 477¹⁴ KPC z wyjątkiem wskazanym w jego § 4. Wyposażenie sądu ubezpieczeń społecznych w kompetencję merytorycznego rozstrzygania spraw ubezpieczenia społecznego dotyczy każdej sprawy, także sprawy wynikającej z odwołania od decyzji w przedmiocie unieważnienia decyzji. Sąd Najwyższy stwierdził, że zasada rozstrzygania przez sąd w postępowaniu cywilnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych o prawach lub obowiązkach stron na podstawie przepisów prawa materialnego oznacza, iż indywidualna norma prawna zawarta w orzeczeniu sądu ma charakter materialny, ustalający treść indywidualnego stosunku prawnego ubezpieczenia społecznego.

Sąd Okręgowy zważył także, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, sąd ubezpieczeń społecznych może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2013 r., II UK 164/12, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 261).

Mając na uwadze powyższe rozważania, należy także zasygnalizować, że „rażące naruszenie prawa” jest rozmaicie rozumiane w orzecznictwie i piśmiennictwie.

Decyzja administracyjna może zostać uznana za wydaną „z rażącym naruszeniem prawa”, o którym mowa w art. 156 § 1 pkt 2 KPA, tylko wówczas, gdy w odniesieniu do niej spełniają się kumulatywnie następujące przesłanki: 1) oczywistość naruszenia prawa polega na widocznej *prima facie*, tzn. rzucającej się w oczy, sprzeczności między treścią rozstrzygnięcia a przepisem prawa stanowiącym jego podstawę prawną; 2) przepis, który został naruszony, nie wymaga przy jego stosowaniu wykładni prawa; 3) skutki, które wywołuje decyzja, są nie do pogodzenia z wymaganiami praworządności, które należy chronić nawet kosztem obalenia tej decyzji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2020 r., I UK 20/19, Legalis nr 2575918, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2015 r., III UK 104/14, LEX nr 1678087).

Przedmiotowa konstrukcja jest stosowana wyjątkowo przez sądy pracy i ubezpieczeń społecznych, ponieważ zasadniczo w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd powszechny nie jest uprawniony do orzekania o nieważności decyzji administracyjnej na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 KPA, ale rozpoznaje istotę sprawy (por. wyroki

Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2017 r., III UK 271/16, OSNP 2018 nr 8, poz. 111 i z dnia 20 września 2018 r., I UK 230/17, LEX nr 2559469).

Wobec poczynionych wyżej rozważań należy wskazać, że przedmiotem rozpoznania w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego zasadniczo nie jest zgodność z prawem decyzji organu rentowego, lecz prawo, roszczenie lub obowiązek skarżącego, o którym organ rentowy rozstrzygnął w zaskarżonej decyzji. Kompetencje sądu powszechnego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie mają zatem charakteru kompetencji ściśle kontrolnych, w których zasadniczym lub wyłącznym kryterium oceny jest zgodność z prawem decyzji organu rentowego, co jest zasadą kontroli legalności decyzji administracyjnych wykonywanej przez sądy administracyjne, lecz mają one charakter ściśle merytoryczny, nakierowany na rozstrzygnięcie o prawach, obowiązkach lub roszczeniach adresata takiej decyzji. (zob. wyrok SN z 18.12.2018 r., II UK 433/17, Legalis nr 1865376).

Przenosząc te ustalenia na grunt rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że jej istotą była legalność (ważność) decyzji organu rentowego z dnia 26.01.2021 r. dotyczącej stwierdzenia obowiązkowego podlegania wnioskodawcy ubezpieczeniom społecznym.

Odwołanie od zaskarżonej w niniejszej sprawie decyzji z 14.02.2022 r. opiera się na twierdzeniu strony skarżącej, że w decyzji z 26.01.2021 r. pozwany organ rentowy błędnie zastosował przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i w efekcie z rażącym naruszeniem prawa uznał, opierając się na fikcji prawnej „udziałowca iluzorycznego” względem pozostałych współników, że wnioskodawca podlega jako współnik jednosobowej spółki z o.o. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w okresach objętych tą decyzją.

Myli się jednak skarżący zarzucając, że zastosowanie przez pozwanego we wskazanym zakresie odmiennej wykładni prawa niż forsowana przez wnioskodawcę może być traktowana jako przesłanka do uznania, że decyzja z 26.01.2021 r. została przez Zakład wydana z rażącym naruszeniem prawa.

Podkreślenia wymaga, że dla stwierdzenia nieważności decyzji organu rentowego na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy systemowej, w trybie art. 156 § 1 pkt 2 KPA, konieczne jest ustalenie, że została ona wydana bez podstawy prawnej, albo z rażącym naruszeniem prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014 r., II UK 594/13). Stwierdzenie nieważności decyzji ma charakter wyjątkowy, co w świetle wyczerpującego wyliczenia przez ustawodawcę podstaw nieważności decyzji wymienionych w art. 156 § 1 KPA, oznacza nakaz dokonywania ścisłej ich interpretacji.

Należy także wyjaśnić odnosząc się do wniosków dowodowych strony odwołującej dotyczących zamiaru wykazania za ich pomocą faktów, z których powód wywodzi inne konsekwencje prawne niż przyjęte w decyzji z 26.01.2021 r., której stwierdzenia nieważności domaga się skarżący, że nawet wystąpienie błędu dotyczącego faktu będącego elementem całego stanu faktycznego (podstawy faktycznej decyzji), czy nawet łatwo zauważalnego lub możliwego do skorygowania, nie jest rażącym naruszeniem prawa, ponieważ nie dotyczy kwalifikacji materialnoprawnej. Brak jest również rażącego naruszenia prawa procesowego w sytuacji, gdy w sprawie nie zachodzi taka sytuacja, w której brak jest w ogóle ustaleń faktycznych lub brak jest jakiegokolwiek oceny dowodów. Postępowanie w przedmiocie stwierdzenia nieważności nie jest bowiem postępowaniem, którego przedmiotem jest weryfikacja dowodów w celu ponownego i niewadliwego ustalenia stanu faktycznego przyjętego za podstawę rozstrzygnięcia. (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 12 października 2018 r. III AUa 694/18, Legalis nr 1855732, por. też wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 2 września 2016 r., I OSK 689/15 oraz wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 16 maja 2018 r., (...) SA/Go (...), L.).

Wreszcie podkreślić należy, że nie jest rażącym naruszeniem prawa oparcie decyzji na wyborze jednej z możliwych interpretacji przepisów prawa, w szczególności, gdy są to przepisy mogące budzić wątpliwości interpretacyjne (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014 r., II UK 594/13).

Tymczasem, na tle interpretacji art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej, wydana przez pozwanego decyzja z dnia 26.01.2021 r., której stwierdzenia nieważności domaga się wnioskodawca, znajduje oparcie w wykładni tego przepisu

zaprezentowanej chociażby przez Sąd Najwyższy w wyroku z 7.04.2010 r., II UK 177/09, Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z 29.11.2016 r., III AUa 513/16, wyroku Sądu Najwyższego z 11.09.2013 r., II UK 361/3, wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 15.11.2018 r., III AUa 916/18, na które to judykaty powoływał się w zaskarżonej decyzji z 14.02.2022 r. pozwany Zakład. Zauważyć jedynie dodatkowo należy, że kwestia związana z proporcją udziałów w spółce była już wielokrotnie rozważana przez Sąd Najwyższy (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 11 września 2013 r., II UK 36/13, LEX nr 1391783, 3 sierpnia 2011 r., I UK 8/11, 9 czerwca 2010 r., II UK 33/10, LEX nr 598436). Przypomnieć należy, że pomimo występowania w spółce dwóch wspólników, to zgodnie z interpretacją dokonaną przez Sąd Najwyższy w wyroku z 3 sierpnia 2011 r., I UK 8/11 (L.), jedyny lub "niemal jedyny" wspólnik spółki z o.o. nie podlega pracownicemu ubezpieczeniu społecznemu. W odniesieniu natomiast do statusu i sytuacji prawnej „niemal jedynego” wspólnika spółki kapitałowej w płaszczyźnie obowiązku ubezpieczeń społecznych stanowisko zajęł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 października 2017 r. (II UK 451/16 LEX nr 2427158), w którym wskazał, że pojęcia „niemal jedynego udziałowca” oraz „udziałowca iluzorycznego” są terminami pozaustawowymi, a ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych nie zawiera odrębnej regulacji dotyczącej obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym dominujących udziałowców spółek kapitałowych. Podobnie w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2021 r. ((...) 156/21 LEX nr 3152850) wskazano, że zwroty "prawie jedyny wspólnik" oraz "iluzoryczny wspólnik" nie wywodzą się z języka prawnego, są zaś wyrazem opisu stanu faktycznego danej sprawy. Nie podlegają wykładni tak jak przepisy prawa. Mimo, że Sąd Najwyższy nie sprecyzował dotąd znaczenia pozaustawowych pojęć "niemal (prawie) jedyny wspólnik (udziałowiec)" lub "wspólnik (udziałowiec) iluzoryczny", to jednak nie można pomijać proporcji, w jakich poszczególne wspólnicy objęli udziały w spółce, które mogą przesądzać o przyznaniu jednemu z nich pozycji właścicielskiej. Ponadto jak trafnie stwierdził Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 5 października 2021r., III AUa 2127/20 /Legalis Numer 2638621/: uwzględniając zasadę powszechności ubezpieczeń społecznych należy przyjąć, że wspólnik dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który posiada część udziałów zapewniającą mu prawo do samodzielnego decydowania o wynikach zgromadzenia wspólników i niemal wyłączne prawo do zysku oraz który - wskutek pełnienia funkcji jednoosobowego zarządu - ma nieskrępowaną możliwość samodzielnego decydowania o bieżącej działalności spółki, podlega ubezpieczeniom społecznym, jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą (art. 8 ust. 6 pkt 4 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 423 ze zm.).

Tym samym Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżona decyzja z 14.02.2022 r. jest prawidłowa, albowiem decyzja z 26.01.2021 r. została wydana w oparciu o obowiązujące przepisy, których wykładania znajduje oparcie w powołanej chociażby wyżej linii orzeczniczej we wskazanych judykatach Sądu Najwyższego i sądów powszechnych.

Dodatkowo należy jedynie gwoili ścisłości wyraźnie zaakcentować, że przeprowadzony wyżej wywód nie ma na celu przesądzenia czy do skarżącego powinien mieć zastosowanie art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. Wynika z niego tylko tyle, że zastosowanie przez organ rentowy tego przepisu przy wydawaniu decyzji z dnia 26.01.2021 r. nie stanowiło rażącego naruszenia prawa, czyli wadliwości widocznej *prima facie*.

W tych okolicznościach niezasadny okazał się zarzut naruszenia art. 156 § 1 pkt 2 KPA w związku z art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 K.p.c. oddalił odwołanie, o czym orzekł, jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

O kosztach postępowania orzeczono, jak w punkcie 2 sentencji wyroku, na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. § 9 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

Zarządzenie: odpis wyroku z uzasadnieniem

doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy przez P.I.

A.P.